

حقوق اجتماعی در قرآن

صدیقه نبوی زاده استاد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کازرون
لیلا رضائیان «استاد»، گروه علوم پایه، دانشگاه فرهنگیان

۱۳۹۷

مؤسسه آموزشی تألیفی ارشدان

سرشناسه	:	نبوی زاده، صدیقه، ۱۳۲۶ -
عنوان و نام پدیدآور	:	حقوق اجتماعی در قرآن / صدیقه نبوی زاده، لیلا رضائیان.
مشخصات نشر	:	تهران: موسسه آموزشی تالیفی ارشدان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	۱۷۹ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۹۹۵-۱۶۸-۰
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
موضوع	:	قرآن - احکام و قوانین
موضوع	:	حقوق اجتماعی - جنبه های قرآنی
موضوع	:	جرم شناسی - جنبه های قرآنی
موضوع	:	جازات - جنبه های قرآنی
موضوع	:	حقوق جزا (فقه)
شناسه افزوده	:	رضائیان، لیلا، ۱۳۵۱ -
رده بندی کنگره	:	BP۹۹۰ .۲۰۲ ۱۱
رده بندی دیویی	:	۱۷/۱۷۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۲۹۰۰۶۱

ارشدان

مؤسسه آموزشی تالیفی ارشدان

حقوق اجتماعی در قرآن

صدیقه نبوی زاده - لیلا رضائیان

آموزشی تالیفی ارشدان

اول

اول ۱۳۹۷

www.irantypist.com

www.irantypist.com

۹۷۸-۶۰۰-۹۹۵-۱۶۸-۰

۱۰۰۰

www.arshadan.com

www.arshadan.net

۰۲۱۴۷۶۲۵۵

۲۰۰۰ تومان

■ نام کتاب:

■ تألیف:

■ ناشر:

■ ویرایش:

■ نوبت چاپ:

■ حروفچینی و صفحه آرای:

■ طراح و گرافیکست:

■ شابک:

■ شمارگان:

■ مرکز خرید آنلاین:

■ مرکز پخش و توزیع:

■ قیمت:

پیشگفتار مؤلفین:

انسان، سازمند جهان است و با آن ارتباط دارد و در عین حال، از هر راهی نمی تواند در جهان اثر بگذارد، چنانکه جهان به انسان نیازمند تر است و از هر راهی در انسان اثرگذار نیست. این تاثیر و تاثر آدم و عالم و انسان ها با یکدیگر، مشخص و محدود است و از این رو، قانونی سادت آفر است که با این سه امر تکوینی هماهنگی داشته باشد و چنین قانونی، نه از خود انسان بره خیزد و نه از طبیعت و جهان، زیرا نه انسان به عمق جهان آگاهی دارد و نه جهان از خود بی باخبر است، چه رسد به اینکه از انسان و از رابطه او با خود خبر داشته باشد.

قرآن کریم کتابی است زمان رسول و جهان شمول که همگام با زمان و تحول ها به نیازهای زندگی انسان پاسخ می دهد و موضوعات مبتلا به جامعه بشری را به نحو مطلوب بیان نموده است. قرآن کریم کتبی واقع نگار است که با توجه به واقعیت های زمان و مکان و زندگی انسان و شرایط محیط و نیازهای او، آهنگ پر کشیدن انسان به مقصد اعلی و مقصود والا را داشته و دارد.

بر این اساس بخشی از آیات قرآن پیرامون حقوق الهی انسانی و حقوق اسلامی است که بر بنیان توحید و فطرت توحیدی انسان بنا شده است. حقوق انسانی، قدرت و امتیازاتی است که خداوند برای انسان به عنوان اشرف آفریده هایش قرار داده است و هیچ کس نمی تواند آن را از انسان سلب کند. به گفته قرآن و مسلمانان، مکتب اسلام مکتب جامع جهانی و جاودانی است و به همین دلیل این مکتب، انسان و حقوق او را در ابعاد مختلف مورد توجه ویژه قرار داده است.

از نظر مسلمانان، دین بر پایه فطرت انسانی بنا شده است و شامل قوانین و مقررات الهی می باشد. قرآن مجید قانون اساسی ما و سنگ بنای تمدن جهان اسلام است. حتی

صاحب‌نظران بی غرض بیگانه به این نتیجه رسیده اند که در فرهنگ بشری کتابی فرهنگ آفرین و زندگی سازتر از قرآن وجود ندارد. همچنین هیچ کتابی اعم از کتب مقدس یا کتب دیگر نیست که تاریخی به قدمت و در عین حال تاریخچه ای به روشنی قرآن داشته باشند. از آنجا که خداوند، خالق کل هستی است از هر کس به ویژگی‌ها و نیازمندی‌های بشر آگاه‌تر و در ارائه برنامه جامع برای زندگی سعادتمندانه شایسته‌تر است.

آخرین نظام حقوقی دینی و الهی، که سایر نظام های حقوقی جهان را تحت الشعاع خود قرار داد و سبب مختلف از آن استقبال کردند، نظام حقوقی اسلام است. این نظام حقوقی که برخاسته از کتاب، سنت و عقل است، در کمتر از یک قرن بر نیمی از جهان آن روز حاکم گردید. این استقبال به خاطر امتیازها و برتری هایی بود که در این نظام حقوقی، در مقایسه با سایر نظام ها، وجود داشت.

۱۱	مقدمه
۱۳	فصل اول: قانون گذاری در اسلام
۱۴	مقدمه فصل
۱۴	قضاء اهمیت آن در اسلام
۱۵	بهترین قانون گذار
۱۷	پیام ران و رهبری مردم
۱۷	نقش قرآن در زندگی
۱۹	فلسفه برخی احکام الهی از دیدگاه معصوم
۲۰	ویژگی قوانین الهی
۲۰	مرزهای الهی
۲۱	معیار شناخت حق
۲۲	مقایسه شریعت و قانون
۲۲	نتیجه فصل
۲۵	فصل دوم: حقوق عمومی در قرآن
۲۶	مقدمه فصل
۲۷	لزوم شناخت حقوق الهی
۲۷	حق خداوند
۲۸	حق نفس
۲۹	خودکشی و مسئولیت کیفری
۳۰	نقش خانواده در بزهکاری
۳۰	حقوق خویشاوندان
۳۲	پیوند با برادر دینی
۳۴	سفارش امام علی علیه السلام به رعایت حقوق مردم
۳۶	رابطه مسلمان و غیرمسلمان

۳۷	رفتار مسلمانان با غیر مسلمانان
۳۹	حمایت از حیوانات در اسلام
۴۰	نتیجه فصل
۴۳	فصل سوم: حقوق اقتصادی در قرآن
۴۴	مقدمه فصل
۴۵	خمس
۴۶	زکات
۴۹	انفال
۵۰	قرض الحسنه
۵۲	قانون ارث در قرآن
۵۶	سهام ارث و صاحبان آنها
۵۷	قانون ارث در روایت
۵۸	وصیت
۵۹	ثبت اسناد در قرآن
۶۸	احتکار
۶۹	ربا
۷۱	رشوه
۷۴	قمار
۷۵	مضرات اجمالی قمار
۷۶	غنا
۷۹	خوردن مال یتیم
۸۰	دزدی
۸۱	نتیجه فصل
۸۳	فصل چهارم: جرایم اجتماعی
۸۴	مقدمه فصل
۸۵	بخش اول: جرم شناسی و عوامل ایجاد آن
۸۶	مقدمه بخش اول

۸۶	دانش جرم شناسی
۸۷	تعریف واژه جرم
۸۸	تعریف جرم
۸۹	جرم قابل گذشت
۹۱	مفهوم جرم در قرآن
۹۷	تعریف گناه
۹۷	اقسام جرم
۹۹	مجرم در قرآن کریم
۱۰۰	مفهوم واقعی مجرم
۱۰۱	جرم جاهلیت
۱۰۳	تعریف جرم در قانون
۱۰۴	اقسام جرم
۱۰۷	علت وقوع جرم
۱۰۸	عناصر تحقق جرم
۱۰۹	عوامل ایجاد جرم
۱۱۰	عنصر معنوی جرم
۱۱۰	عنصر مادی جرم
۱۱۱	نقش خانواده بزهکار در بزهکاری
۱۱۲	جامعه جرم خیز
۱۱۳	شهوت رانی عامل جرم
۱۱۴	نتیجه بخش اول
۱۱۷	بخش دوم: مجازات کیفری در قرآن
۱۱۸	مقدمه بخش دوم
۱۱۹	مفهوم مجازات
۱۱۹	اهداف مجازات
۱۲۱	ویژگی‌های مجازات
۱۲۲	قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها
۱۲۳	راه‌های اثبات جرایم

۱۲۵	عدم ذکر اقدامات تامینی و تربیتی
۱۲۶	اقسام حد
۱۲۷	قصاص
۱۳۰	انواع قتل
۱۳۳	دیه، جبران خسارت با هدف پیشگیری
۱۳۴	دیه در قانون
۱۳۵	تعیین حدود با هدف بازدارندگی ارعابی
۱۳۵	قتل
۱۳۶	دار زدن
۱۳۷	قطع دست و پا در جهت خلاف هم
۱۳۷	قطع دست سارق
۱۳۹	حد زنا
۱۴۰	حد لواط
۱۴۱	حد مساحقه
۱۴۱	حد قذف
۱۴۲	حد شرب خمر
۱۴۳	حد قوادی
۱۴۴	حد سرقت
۱۴۴	حد محاربه
۱۴۶	حد ارتداد
۱۴۶	مجازات مرتد
۱۴۷	حد ساحر
۱۴۷	حقوق زندانیان بر دولت
۱۴۸	نتیجه بخش دوم
۱۵۱	بخش سوم: عوامل پیشگیری از جرم
۱۵۲	مقدمه بخش سوم
۱۵۳	پیشگیری بهتر از درمان
۱۵۳	خودشناسی و خداشناسی

۱۵۴	تربیت بر مبنای بعثت انبیاء
۱۵۵	نقش تربیت دینی در اصلاح امور اجتماعی
۱۵۶	اقدامات تربیتی در مورد کودکان بزهکار
۱۵۶	اقدام تأمینی درباره اطفال بزهکار
۱۵۷	ایمان
۱۵۷	آموزش راه و روش زندگی
۱۵۸	بالا بردن سطح آگاهی
۱۵۸	احترام به شخصیت دیگران
۱۵۹	رعایت حلق اجتماعی
۱۵۹	اصول هگانه اخلاقی در برخورد با دیگران
۱۶۰	رعایت اصل محبت
۱۶۰	تعدیل غرایز
۱۶۱	ازدواج
۱۶۲	حجاب
۱۶۴	امر به معروف و نهی از منکر
۱۶۵	اهمیت امر به معروف و نهی از منکر
۱۶۶	امر به معروف مقدم بر نهی از منکر
۱۶۶	صبر و شکیبایی در امر به معروف و نهی از منکر
۱۶۷	اجتناب از گناه
۱۶۸	رسانه
۱۶۸	نتیجه بخش سوم
۱۶۹	نتیجه فصل
۱۷۱	کلام آخر
۱۷۱	نتیجه
۱۷۳	منابع و ماخذ

مقدمه

قرآن نخستین و مهمترین منبع حقوق اسلامی محسوب می شود، چرا که از یک سو متن قرآن وحی شد، بر پیامبر، عین کلام خداوند و در نتیجه بیانگر اراده ی تشریعی او است. و از همین رو است که منبع بودن آن بدیهی بوده و بی نیاز از هر نوع دلیل است. از سوی دیگر قرآن موجب عید شمان قرآنی است بی هیچ تغییر و تحریف و بی هیچ افزایش و کاهش، زیرا که امروز، ضمانت الهی نسبت به حفظ قرآن، این کتاب معجزه جاوید الهی است که کسی را تران و رد، مثل آن نیست.

در اسلام، حقوق جزئی از پیرده دین، و بیوند آن دو بسیار عمیق است، دلیل این ارتباط تنگاتنگ آن است که زمینه های اجتماعی و عوامل گوناگونی که در جامعه بشری حاکمیت یک نظام حقوقی را اقتضا می کند در قرآن کریم به عنوان فلسفه بعثت انبیاء و فرستادن دین و کتاب های آسمانی از سوی خداوند تلقی شده است.

علمای مذهبی مبنای حقوق را اراده خداوند تبارک و تعالی می دانند که با ارسال پیامبران و نزول وحی بر آنان قوانین و مقررات لازم را برای مردم اعلام داشته است. حقوق در لغت جمع حق است. مفهوم اصلی حق در کاربرد مصدری ثبوت و در کاربرد وصفی ثابت می باشد و در همین معنا است که در برابر باطل بکار می رود.

علمای اسلام معتقدند که هیچ مسئله ای بعد از توحید به اهمیت حق و عدل نمی رسد، همانطوری که مسئله توحید در تمام اعتقادات دینی و اخلاقی مسلمانان ریشه دارد، ادای حقوق دیگران نیز از آنچنان اهمیتی برخوردار است که بعد از اعتقاد به یگانگی خدا چیزی به پای آن نمی رسد و در تمام شئون اجتماعی مسلمین جایگاه مخصوصی دارد. گویا رسالت اصلی دین تحقق بخشیدن حاکمیت نظام حقوقی آن در جامعه می باشد. هر چند حاکمیت نظام حقوقی نیز مقدمه ای برای تعالی بشر و سعادت او است. وجود نظام

حقوقی در شریعت اسلام آن چنان بدیهی است که طرفداران اندیشه سکولار نیز نمی‌توانند آن را انکار کنند.

اعجاز حقوقی قرآن دارای ابعاد متعددی است. در قرآن، احکام و قوانین بسیاری برای حفظ حق الله و حق الناس از طریق پیش بینی ضمانت اجراهای کیفری در قبال تخلف از مقررات مزبور پیش بینی شده است. قانونگذاری صحیح، جامع و کامل برای انسان، شروط ویژه ای دارد که در ربط مستقیم با فلسفه خلقت آدمی، و نسبت او با خواست آفریدگار هستی است. قانونگذار باید اولاً انسان را به طور کامل بشناسد و کاملاً با غرایز، شهوات و عواطف گوناگون بشری، و مرزهای افراط و تعادل در بهره‌وری از آنها آشنا بوده و به ظرافت و پیچیدگی این عواطف و قوف کامل داشته باشد. و در وضع قانون نیز سودی نداشته و ملاحظه مناف یا مضار فردی و گروهی و قومی و طبقاتی، بویژه هراس از صاحبان قدرت، ذهن و قلب او را از واقع‌نگاری منحرف نکند.

انسان و جهان، در مقام تکوین و تدریج آفرینش و هستی خود، نسبت به خداوند عبودیت دارند و همین، دلیل آن است که، انسان در قانونگذاری و تشریع نیز باید عبد خداوند باشد و تنها از قانون کامل و برتر او پیروی کند.